

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

Comparantur in inuentione, dispositione, elocutione. Capvt LXVI

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

est, hanc illi omnes communi consensu oratores tribuerunt, & nemo tantum illi honorem, qui modo iudex æquus fuerit, denegabit.

Comparantur in inuentione, dispositione, elocutione.

CAPVT LXVI.

IN inuentionibus quidem, & dispositionibus duo summi oratores, vel Quintiliano teste maximè congruunt: quanquam Demosthenis inuentione forensium rerum limitibus, in quibus ipse acutus erat, & sagax, septa continetur, quos ille vix auder excidere, ne in alijs hospes, & imperitus videatur. Ciceronis verò fœcundum, & multiplex ingenium, omnia disciplinarum genera peruagatum, longe vberiores inueniendi fontes in multis expromit. Dispositio porro, quanquam utriusque prudens, latina tamen ingenium styli florè, & lumè extinguit: quis nõ videt enim ista esse nõ nihil detorta, violenta, quæque Thucididem oleant. Πολλῶν ἄνδρες ἠδυνᾶσθαι λόγων γεγενημένον, ὁλίγων δὲ κατὰ ἑκάστου ἐκκλησίαν, περιῶν Φίλιππον ἅφ' οὗ τὴν εἰρήνην ἐποιήσατο, οὐ μόνον ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους. Ἐλληνες ἄδικεῖ καὶ πάντων εὐοίσει, ὅτε φησάντων γ' ἂν εἰ καὶ μὴ ποίσοι τὸτο, καὶ λέγειν (ὁ δὲ) ἀπράτην ἄπεισι ποροσῆκεν ὅπως ἐκεῖ. Παύσειται ἢ ὕβρεως καὶ δίκης δόσει, &c.

Hæc si ex meo sensu reprehenderem, temerarius essem: sed loquor ex mente Dionysij Halicarnassæi, qui Demosthenis laudator est, & admirator perpetuus, hanc tamen elocutionem, affectatam, otiosam, præposteram agnoscit, & ipse Demosthenis stylium reformans, ita inuenit: πολλῶν ἄνδρες ἠδυνᾶσθαι λόγων γεγενημένον κατὰ ἑκάστου σχεδὸν ἐκκλησίαν περιῶν ἀδικεῖ Φίλιππον ἅφ' εἰς ἡμᾶς τε, καὶ τοὺς ἄλλους Ἐλληνες ἅφ' οὗ τὴν εἰρήνην ἐποιήσατο. Adde quod verbis plerumque obscuris, & lon-

guscule translatis oblectetur in oratione contra Medontem, quæ citatur ab Harpocratio- ne, dixit δεκάτησιν ἀπαρτίων, decimare virgine- nem, quod est consecrare, & initiare, ducta inde metaphora, quod decimas dijs offerrent. Opus fuit Didymi commendario ad hoc verbū intel- ligendum, qui de eius significatione librum conscripsit. In oratione de falsa legatione habet διακωιδανίζεν proprie est campana personare. Dixit autem pro eo, quod est explorare, quia pugnaces, coturnices, campanæ sono explorare solebat antiquitas, vt notauit Aristarchus, in vsum poetica dimanauit, & ciuitate Græca donarum est, audax tamen est, & à communi consuetudine detortum. Similiter pro exitio βαράθρον, quo specus proprie significabatur, & terræ hiatus, in quem fontes apud tribum Hippothoonidem deuoluebantur, Volaginem magis probat Cicero, quam Charybdim, aut barathrum patri- monij, & similia, vix inuenias vllum ex decem primis oratoribus, qui ita locutus sit. In oratione contra Aristocratem τοῦ ἀδελφοῦ ὄντος pro hominis captura, καὶ ἄλλ' pro recenter capto contra Aristogonem, quod poetis, & histo- ricis condonandum quidem est, apud ora- tores non satis vsurpatum. Quale est illud n prima contra Coronam, quæ citatur ab Harpocratio- ne. ἴρισσ' ὄχι δὲ βραπέτι γήϊα βαίνων ἐξάδισε. Item pro Cresiphonte νεβέλλεν & γὰρ Ἀτῆς Ἀτῆς γὰρ, quæ verba in obscuris mysterijs vsurpata satis audacter, apud superstiosum populum trahit in iocum, & ἐντροπία & νεύλα, quæ Didymo, atque Aristarcho fecerunt negotium, & cetera similia infinita, de quibus disceptant Gramma- tici.

Præterea in accentibus dictionum voluit, nonnihil innouare, cum ἀγαπήσθαι pro ἀγαπήσθαιον omnibus reclamantibus pronuntiaret, ex quo merito ab Atticis auribus, quæ istam no- uitate probare non poterant, redargui me- ruit.

At Cicero nobilis locutor, vt appellatur à Diuo Augustino, tantam, & tam germanam habuit latinæ puritatem, vt cæterorum omnium norma extiterit, & posteris perpetuum incorruptæ linguæ reliquerit monumen- tum, nisi quis fortasse voces aliquas, quas de in- dustria eruditus ad Atticum epistolis, aut eri- am versibus immiscuit, ad censuram vocet oratoriam, quæ ab eo vt oratore, minimè dicta sunt,

orationis aduersus Lepetm ue minus ac curatiu- ca- stiganit Demosth. audax. di- cto. δικατωιδανιζαι πορθιων, quod sic a- pud De- mosth. διακωιδανιζεν. ανδρολητον νεαλη, βα- νωρεβανισ.

Novator accentuum Demosth.

Elocutio Demost. plerumque austera & Thucidi- da.

Dionys. Halicarn. in lib. de gradi lo- quentia. Demosthe- nis. A spafius quog. Rhe- tore exordiu

sunt, nec tamen sine usu, & exemplo sunt pro-
lara.

*Comparan-
tur in figu-
ris.*

*Laudatissi-
ma Demo-
sth. figura
ab Eupoli
expressa
Demosth.
pro Ctesio-
phonte.*

Quod ad figuras, & dicendi lumina attinet,
multo plura, eademque illustriora sunt in Ci-
cerone; Nam quæ Demosthene videntur in-
choata; leuiusque pertexta, apud latinum ora-
torem numeros omnes, & quasi cumulum ca-
piunt perfectionis. Dionysius Longinus laudi-
bus effert in cœlum δημοτικὸν ἥμα Demosthe-
nis, quo defunctorum in Marathone animas
implorauit, & per easdem iurauit. οὐ μὰ τοὺς ἐν
Μαραθῶνι περικλυτὰς. Videtur, inquit,
Demosthenes diuino spiritu afflatus in hanc
figuram eripuisse: Quasi verò Eupolis non
hoc ipsum ante Demosthenem dixerit in co-
mœdia.

*Cicer. in
Milon.*

οὐ γὰρ μὰ τὴν Μαραθῶνι τὴν ἐμὴν μάχην
καίρω τις αὐτὸ τὸ μὲν ἀκρίβειαν κέρει.
Sic illud vehemens, tamen ad motum conci-
sum est, quanto illud Ciceronis amplius, qui
non tantum animas mortuorum, sed tumulos,
& aras, & templa, & lucos obtestatur. Vos
enim Albanū tumultū, atque luci, vos, inquam,
imploro, atque obestor, vosque Albanorum
obitæ aræ sacrorum P. R. sociæ, & æquales.
Quæ splendide, & grauius supra Demosthe-
nem figurata.

*Demosth. cō-
tra Arist.
1. n. 23.*

Deinde affertur illa ab eodem Iongino προ-
σώπων ἀντιματὰ Διὸς seu apostrophe contra A-
ristogitonem, vt ingens vehementia, & graui-
tatis exemplum. καὶ οὐδεὶς ὑμῶν χολῆν, οὐδὲ ὀρ-
γὴν ἔχων φνήσεται ἐφ' οἷς ὁ βδελυρὸς αὐτῶν
& ἀναμύτης ἀνθρώπων οὐτοσὶ βιάζεται τοὺς νό-
μους, ὅς ὃ μισροτάτα πάντων τ' ὄντων ἀνθρώ-
πων, κεκλεισμένῃς τ' ὄντι παρρησίας οὐκ ἐκλι-
σιν οὐδὲ φόβους, ἀπαρνοῦσιν ἀντίς ἀλλὰ το-
σάτοις, & τηλικένης ὀρήμασι, & τῶν πα-
ρὰ τῆ θεῶ κειμένων ἐς τὸ ὄντος τῶν βιάζων.
(Et nemo vestrum succensere, atque iras-
ci videbitur ijs, quibus execrandus ille, &
impudens homo leges violat (qui) ὁ pessime
omnium hominum, conclusa tam tua auda-
cia, non Claustratis foribus, quas forte, quis
aperuerit. Sed toi, & tantis multis, quæ ad eadē
Deæ collocatæ sunt, etiam intra hæc vim mo-
luis.) Quoties Cicero cuiusdam motus impetu
abreptus intercidit narrationes, mutat perso-
nas, vt, Hæc sunt, carnifex, sepulta in gremio
consulatus tui, persequere connexos hæc
suauibus diebus. Et Philipp. 2. At ideo ædes

*Cic. in Pi-
son.*

etiam, & hortos, quæ narratiuè erant inchoata,
statim imperfecta adhuc sententia relicta, præ
animi æstu, & seruiore conuertit sermonem ad
Antonium. O audaciam immanem! tu ingredi
illam domum ausus es! tu illud sanctissimum
limen intrare, tu illarum aditū Dijs Penatibus
os importunissimum ostendere! &c. Planè robu-
sta, grauius, incensa, quibus nihil simile apud
Demosthenem reperies.

Laudatur item illa imago, & descriptio Pro-
cerum Philippi, & Alexandri, quæ est in no-
bili oratione pro Ctesiphonte. ἀνδρες οὐ
μαρτοί, & ἀλάστορες, & κόλακες, ἠκροτησιασ-
μένοι τὰς ἑαυτῶν ἔχαστοι πατρίδας, τὴν ἐλευ-
θερίαν προπετωκότες, πρότερον Φιλίππου,
νυνὶ δ' Ἀλεξάνδρου τῆ γαστρὶ μετροῦντες, καὶ
τοῖς ἀσχηστοῖς τ' ἐυδαμονίαι. Sed quota por-
tio nobilissima illius descriptionis Catilina-
rij exercitus collecti, ex senibus desperatis, ex
agresti luxuria, ex rusticis mendiculis, ex de-
coctoribus, ex ijs, qui vadimonia deserere, quæ
illum exercitum maluerunt, &c. vbi varios va-
riè suis coloribus pingit. Ad summum rata il-
la, & admirabilis figura, quæ est in eadem ora-
tione de Corona, & laudatur ab Hermo gene-
σὲν ἔειπον μὲν ταῦτα, ὁδὲ ἐγραψα ἢ οὐδὲ ἐ-
γραψα μὲν οὐκ ἐπὶ ἐπέσεισα ἢ οὐδὲ ἐπὶ ἐπέσει-
σα μὲν, ὁδὲ ἐπέσεισα ἢ. Num verò apud Cicero-
nem illustrior? Neque verò se populo solum,
sed etiam senarum tradidit: neque senarum mo-
dò, sed etiam publicis præsidijs, & armis meque
histrarum, verum etiam eius potestati, &c. Sed
de his plenius in tractatu de figuris.

*Comparantur in actione, & successu elo-
quentia.*

CAPVT LXVII.

*Plusaerb. in
Demosth.*

Demosthenis quidem, & Ciceronis oratio-
nes, quæ literis extant consignatæ, multis
iudicium, actio, quæ cum ipsis interijt omni-
bus desiderium reliquit, quàm si exaratis elo-
quentia monumentis imprimere potuissent,
minus laboraremus. Constat Demosthenis
actio nem initio satis infelicem, populoque
Athenicis iniuissam fuisse. Ex quo cum semel
explosus è foro domum se obaculo capere, &
mæsto animo reciperet, sequutus est eum Sa-
tyrus mimus, à quo comiter appellatus, & de
sua mæiore interrogatus, lamentari cepit, se
omnium oratorum laboriosissimum esse, &
infe-